

مؤلفه‌های شخصی تأثیرگذار بر مطلوبیت وضعیت موجود محیط مسکونی مبتنی بر شاخص‌های رضایتمندی مدنظر ساکنین (نمونه موردی: خانه‌های ویلایی و کوتاه‌قامت منطقه ۴ شهری تبریز)

یاسر نریمان پور ملکی^۱، محسن طبسی*^۲، آریتا بلالی اسکویی^۳، مرتضی میرغلامی^۴

۱۴۰۲/۰۸/۲۳

تاریخ دریافت مقاله:

۱۴۰۳/۰۲/۱۰

تاریخ پذیرش مقاله:

چکیده

بیان مساله: رضایتمندی ساکنان به‌عنوان عامل تعیین‌کننده و تثبیت‌کننده مطلوبیت مسکن انکارناپذیر است. در این راستا، مطالعات رضایتمندی گونه‌ای از تحقیقات کاربرمدارانه است که امروزه در جهت ارتقای سطح ارزشی نظر کاربران و انتظارات آنان رونق یافته است که به‌عنوان یکی از روش‌های مهم برای ارزیابی مطلوبیت مسکن استفاده می‌شود. رضایتمندی از مسکن به‌عنوان شاخص سنجش کیفیت مسکن، به بررسی میزان مطلوبیت وضعیت فعلی مسکن می‌پردازد. تا به حال نگرش‌های بسطی از چگونگی و چیستی رضایتمندی ساکنان تا مؤلفه‌های تأثیرگذار آن بر مطلوبیت محیط مسکونی مطرح گردیده است. تحقیقات حاکی از آن است که شاخص‌های شخصی کاربران به‌عنوان مؤلفه‌های اساسی و غیرقابل‌پیش‌بینی نقش تبیین‌گری در معیاری سایر مؤلفه‌های مؤثر دارد که متناسب با فرهنگ و محدوده جغرافیایی تغییر می‌کند؛ لذا پژوهش حاضر به تبیین مؤلفه‌های شخصی تأثیرگذار بر مطلوبیت وضعیت موجود محیط مسکونی بستر مطالعاتی مبتنی بر شاخص‌های رضایتمندی ساکنان می‌پردازد.

سؤال تحقیق: نوشتار حاضر در پی پاسخ به این پرسش‌ها است: "۱- رابطه بین شاخص‌های شخصی ساکنان و سایر مؤلفه‌های رضایتمندی از حیث تحقق مسکن مطلوب در منطقه ۴ شهرداری تبریز به چه صورت است؟"، "۲- کدام یک از مؤلفه‌های شخصی رابطه مستقیم معنادار با تأثیرگذاری مثبت را با متغیرهای مطلوبیت محیط مسکونی مبتنی بر شاخص‌های رضایتمندی مدنظر ساکنان دارا می‌باشد؟"

اهداف تحقیق: تبیین مؤلفه‌های شخصی مؤثر بر شاخص‌های رضایتمندی از حیث تحقق مسکن مطلوب منطقه ۴ تبریز مبتنی بر ایده‌آل‌ها، هنجارها و انتظارات ساکنان، هدف اصلی پژوهش حاضر می‌باشد.

روش تحقیق: پژوهش حاضر از نوع کاربردی و روش انجام ترکیبی از روش‌های کیفی و کمی است، جهت نیل به اهداف مطالعه از نرم‌افزار اس.پی.اس.اس نگارش ۲۳ استفاده گردید.

مهم‌ترین یافته‌ها و نتیجه‌گیری تحقیق: در نتایج مؤلفه‌های شخصی تأثیرگذار بر مطلوبیت وضعیت موجود محیط مسکونی بستر مطالعاتی مبتنی بر شاخص‌های رضایتمندی ساکنان حاصل می‌شود، نتایج حاکی از آن است که مشخصه‌های سن، نقش اجتماعی، مالکیت و متراژ واحد به علت معنی‌دار بودن در تمامی متغیرها از مؤلفه‌های شخصی مؤثر بر ارتقای رضایتمندی ساکنان از حیث دستیابی به مطلوبیت سکونت است. همچنین یافته‌ها نشانگر این است که ساکنانی که مالکیت بر واحد خود را دارند و متراژ واحد آن‌ها بیش از ۱۰۰ مترمربع می‌باشد، دارای ارزیابی مطلوب‌تری نسبت به دیگران می‌باشند. این افراد اغلب جوان هستند با نقش اجتماعی فرزند، مادر و همسر، که از شرایط سکونت خود راضی‌تر و مسکن از نگره آنان مطلوب‌تر است.

کلمات کلیدی: رضایتمندی مسکن، مسکن مطلوب، متغیرهای شخصی، تبریز.

^۱ دانشجوی دکتری، گروه معماری، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.

^۲ دانشیار گروه معماری، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران. (* نویسنده مسئول: mohsentabasi@mshdiau.ac.ir)

^۳ استاد گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران.

^۴ استاد گروه طراحی شهری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، تبریز، ایران.

این مقاله مستخرج از رساله دکتری نویسنده اول است که با عنوان **تبیین راهکارهای تحقق‌پذیری مسکن مطلوب ایرانی - اسلامی با رویکرد مشارکتی (نمونه مطالعاتی: شهر تبریز)** به راهنمایی نویسنده دوم و سوم و مشاوره نویسنده چهارم در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد در حال انجام است.

۱- مقدمه

در معماری اساس مردم است، از همین روی وجاهت هر اثر معماری منوط به آن است که آن اثر به چه میزان آرامش، آسایش و رضایت مردم را فراهم می‌کند و در استجابت نیازهای آنان کارآمد است (ایوان چرمایف و الکساندر، ۱۳۹۵). مجموع انگیزش‌ها در برآوردن نیازهای سکونت، قضاوت‌هایی از دیدگاه مردم بر اساس "ایده‌آل‌ها" و "هنجارها" و "انتظارات" آن‌ها را به دنبال دارد که گام به گام، قواعد نظری مسکن مطلوب را شکل می‌دهد (پوردحقان، شاهچراغی و امرئی، ۱۳۹۸: ۸۵). در راستای ارتقای سطح ارزشی نظر کاربران، مطالعات رضایتمندی به‌عنوان یک تحقیق کاربرمدارانه، به‌طور گسترده انجام می‌شود و به‌عنوان یکی از روش‌های مهم برای ارزیابی میزان مطلوبیت مسکن استفاده می‌شود. رضایتمندی از مسکن، به‌عنوان یکی از شاخص‌های سنجش کیفیت مسکن، به بررسی میزان رضایت ساکنان از وضعیت فعلی مسکن می‌پردازد (Bonaiuto et al, 2006). در تعریفی خلاصه، رضایتمندی به‌عنوان فاصله بین وضعیت فعلی افراد و آرزوهای آن‌ها تعریف می‌شود و شامل سه حوزه اصلی خانه، محله و همسایگان است (Canter & Rees, 1982). رضایتمندی از مسکن به‌عنوان استاندارد محیطی کیفیت زندگی، مطلوبیت آن و عاملی تأثیرگذار بر نقل مکان ساکنان اهمیت ویژه دارد (Amerigo & Aragonés, 1997) که در بحث مسکن^۱ نیز امروزه بیشتر در قالب رضایتمندی ساکنین از محیط مسکونی خود مطرح شده و از نمونه‌های موفق در این خصوص می‌توان به مدل "ون پل" در هلند اشاره کرد (قلمبر دزفولی، نقی‌زاده و ماجدی، ۱۳۹۷: ۱۰۶)؛ بنابراین، شناخت شاخص‌های رضایتمندی و تأثیر آن‌ها در بستر مورد مطالعه، نقش مؤثری در تبیین طرح مسکن مطلوب آن ایجاد می‌کند. تا کنون دیدگاه‌های فراوانی از چگونگی و چستی رضایتمندی تا مؤلفه‌های تأثیرگذار آن بر مطلوبیت محیط مسکونی مطرح شده است. از این حیث مؤلفه‌های شخصی کاربران به‌عنوان متغیری پیش‌بینی‌ناپذیر و اساسی در معیار دهی سایر مؤلفه‌های مؤثر نقش تبیین‌گری در جهت تحقق مطلوبیت سکونتی

مدنظر ساکنان دارد، همان‌طور که راپاپورت^۲ ذکر می‌کند، باتوجه به فرهنگ و محدوده جغرافیایی این عوامل شخصی ممکن است متفاوت باشد، حتی پژوهش‌های انجام شده حاکی از آن است که ساکنان یک ساختمان به همان اندازه از شرایط یکسان راضی نیستند و این می‌تواند بسته به عوامل شخصی بسیاری متفاوت باشد؛ لذا، مسئله اساسی پیشروی این تحقیق، مشخصه‌های شخصی مؤثر بر سایر مؤلفه‌های رضایتمندی در جهت تحقق مسکنی مطلوب باتکیه بر نظر ساکنان است، از این جهت "تبیین عوامل شخصی مؤثر بر ارتقای متغیرهای رضایتمندی از محیط مسکونی در جهت تحقق مطلوبیت وضع موجود آن، باتکیه بر شاخص‌های مدنظر سکونت‌کنندگان منطقه ۴ شهرداری تبریز" هدف اصلی پژوهش حاضر است، از این منظر، اساسی‌ترین گام من‌باب تبیین برنامه‌ای مدون جهت برآورده شدن هدف اصلی پژوهش "شناخت مؤلفه‌های شخصی تأثیرگذار بر میزان مطلوبیت وضعیت موجود از نگرش ساکنان" می‌باشد؛ لذا ابتدا شناخت سطح رضایتمندی وضعیت موجود و سپس ارزیابی سطح معنی‌داری متغیرها با عوامل شخصی من‌باب تبیین مؤلفه‌های شخصی مؤثر بر ارتقای کیفیت آن‌ها از نگاه ساکنان در دستور کار این پژوهش است. در فرآیند اجرایی تحقیق مؤلفه‌های شخصی تأثیرگذار بر مطلوبیت وضعیت موجود محیط مسکونی منطقه ۴ شهرداری تبریز حاصل می‌شود که مبتنی بر شاخص‌های رضایتمندی مسکن از نگرش ساکنین، بحث شده است.

۲- پرسش‌های تحقیق

با عنایت به سلسله‌مراتب منطقی بحث، نوشتار حاضر در پی پاسخ به این پرسش‌ها است؛ "۱- رابطه‌ی بین شاخص‌های شخصی ساکنان و سایر مؤلفه‌های رضایتمندی از حیث تحقق مسکن مطلوب در منطقه ۴ شهرداری تبریز به چه صورت است؟"، "۲- کدام یک از مؤلفه‌های شخصی رابطه‌ی مستقیم و معنادار با تأثیرگذاری مثبت را با متغیرهای مطلوبیت محیط مسکونی مبتنی بر شاخص‌های رضایتمندی مدنظر ساکنان دارا می‌باشد؟"

۳- فرضیه تحقیق

تحقیق پیشرو با این فرضیه پیش رفته است که "از حیث تحقق مطلوبیت در حوزه مسکن، رابطه مستقیم و معنادار بین میزان احساس رضایتمندی از محیط مسکونی و مؤلفه های متعدد شخصی ساکنان وجود دارد که متناسب با افراد ساکن در یک خانه، منطقه جغرافیایی و فرهنگ تغییر می کند که شناخت آن ها می تواند به ارتقای زمینه های تحقق مسکن مطلوب در بستر مطالعاتی مدنظر مطابق با نیاز واقعی سکونت کننده بینجامد."

۴- پیشینه تحقیق

مؤلفه های اساسی و اصلی تبیین کننده مسکن مطلوب با رویکردهای مختلفی مورد توجه پژوهشگران بوده است. رویکردهایی که از منظر هستی شناختی، انسان شناختی، جامعه شناسی، روان شناختی، سیماشناختی، اقتصادی، رویکرد اجتماعی، رویکرد تلفیقی و... صحبت می کنند که در ادامه به برخی از آن ها پرداخته می شود. با یک رویکرد فلسفی و از منظر پدیدارشناختی "شار" (۱۳۹۸) به نقل از "هایدگر" در این باره از دو مفهوم "اقامت" و "سکونت" سخن به میان می آورد. او تأکید می کند که در هر مسکنی، سکونت گزیدن روی نمی دهد. در این زمینه نوربرگ "شولتز" (۱۳۹۹) با تکیه بر آرای "هایدگر" و پیازه، به توضیح و تفسیر "روح مکان" به عنوان اصلی ترین مؤلفه تبیین کننده کیفیت فضاهای سکونتی می پردازد. "کیفیت محوری بی نام" مقوله ای است که "کریستوفر الکساندر" (۱۳۹۶) در تعیین چارچوب نظری مسکن مطلوب تعریف می کند. در این چارچوب با یک رویکرد اجتماعی و از منظر انسان شناسی "راپاپورت" (۱۴۰۱) مسکن باکیفیت را فضایی چند ساحتی می داند، که حاصل کنش عوامل مختلف و اساساً پدیده های وابسته به "فرهنگ" و "جوامع" است. از این منظر، "یان گل" (۱۴۰۱) نیز به عنوان یک انسان شناس شهری، مؤلفه هایی را برای "شهرهای مردمی" مطرح می کند که قابل تعمیم به موضوع مسکن

است. علاوه بر این، حسین پور، کی نژاد و اسکویی (۱۳۹۸)، به بررسی نظریه های موجود در حوزه معماری مسکن مطلوب و شالوده های پدیدآیی آن از نگاه پدیدارشناسی، روان شناسی تحلیلی، سنت گرایی و علوم اجتماعی می پردازند و مسکن مطلوب را به عنوان یک موجودیتی کلی و کیفی پیشنهاد کرده اند. در پژوهشی دیگر، پورسیستانی، محمودی زرنندی و مداحی مشیزی (۱۴۰۰) اصلی ترین خصیصه مسکن مطلوب را در لایه های "زیست پذیری"، "معناپذیری"، "انعطاف پذیری"، "نظارت پذیری"، "رفتارپذیری"، "بازی پذیری" جستجو کرده اند. در پژوهشی دیگر پوردهقان، شاهچراغی و مختابادامری (۱۳۹۸)، با این فرض که مردم برای سنجش کیفیت مکان سکونت خود، قائل به اصول و قواعدی هستند که قابل بازشناسی است، مطلوبیت کالبدی، مطلوبیت کارکردی، مطلوبیت اجتماعی و مطلوبیت فرهنگی، چهار بعد سنجش مطلوبیت مسکن در پژوهش مذکور می باشد. بهره دار، مدنی و افشاری (۱۴۰۲) در مقاله ای به ارائه الگوی کالبدی منتج از سیر پدیدارشناسی و کالبدی- معنایی خانه های تاریخی شهر کرمان، از حیث دست یابی به مطلوبیت سکونتی می پردازند. اصلانیان، ذبیحی و رهبری منش (۱۳۹۹) با این چارچوب در مقاله ای دیگر با بررسی ساختارشناسی مفهوم "رضایتمندی از مسکن" با رویکردی فلسفی با پدیدارشناسی تعدادی از مجتمع مسکونی شهر زنجان و خانه قاجاری شیخ الاسلام، می کوشند روند منطقی شناسایی و اولویت بندی عناصر تجربی چند حسی در ارتقای رضایتمندی مسکن را تدوین نماید. همچنین آزاده و ابی زاده (۱۴۰۱) در پژوهشی دیگر به بررسی اولویت های اجرایی در زمینه ارتقای مطلوبیت مسکن جدید شهری در شهر رشت پرداخته اند. در ادامه ی پژوهش های ذکر شده، موارد بسیار دیگری وجود دارند، که خلاً مطالعات در زمینه تبیین مولفه های شخصی مؤثر بر میزان رضایتمندی و میزان تأثیرگذاری آن ها از حیث تحقق مسکنی مطلوب با تکیه بر نظر ساکنان

کلان شهر تبریز احساس می‌گردد، که با توجه به سابقه تاریخی، موقعیت جغرافیایی، اجتماعی و سیاسی این شهر و با توجه به آن که این شهر در دو سده اخیر، مبدأ بسیاری از تحولات اجتماعی، فرهنگی و سیاسی در کشور بوده است و نقشی کلیدی در تحولاتی مانند انقلاب مشروطیت ۱۲۸۵، انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ و نوسازی ایران داشته است، لزوم توجه به آن کاملاً محسوس است؛ لذا در پژوهش حاضر به آن پرداخته می‌شود. همچنین با مطالعه متون تخصصی مرتبط با بحث می‌توان راهبردهایی از قبیل «تفسیری، تاریخی، کیفی، همبستگی، شبیه سازی، استدلال منطقی، نمونه موردی، کمی، قیاسی و ترکیبی» را به عنوان رایج‌ترین روش‌های پژوهش در این حوزه معماری برشمرد.

۵- روش تحقیق

این پژوهش از نوع کاربردی - توسعه‌ای و روش انجام آن ترکیبی از روش‌های کیفی و کمی است که در دستیابی به نتایج هم از روش‌های کیفی، توصیفی و تحلیلی و هم از روش‌های خوانش آماری و تحلیل کمی بهره گرفته شد. بررسی ادبیات موضوعی و مبانی نظری آن با استفاده از روش کتابخانه‌ای و مرور نوشتارهای تخصصی مرتبط با مباحث رضایتمندی از حیث تحقق مسکن مطلوب تعیین شد. از آنجاکه این پژوهش می‌بایست بر اساس "ایده‌آل‌ها"، "هنجارها" و "انتظارات" سکونت‌کنندگان باشد، از این حیث یافته‌های مستخرج از داده‌های اسنادی در گام اول^۳ به بحث از نگاه مردم ساکن در منطقه ۴ شهری تبریز گذاشته می‌شود تا در ادامه با استناد به یافته‌های گام اول آزمون گام دوم آزمون صورت پذیرد. گام اول آزمون جهت دریافتی کلی از پنداشت‌ها، آرا و مقاصد مردم ساکن، شناسایی چارچوب ذهنی و ادراکی آنان من‌باب تبیین شاخص‌های مدنظر تحقیق کمک‌رسان بود که با کنکاشت کیفی از طریق واژگانی مستخرج از داده‌های اسنادی و واژگانی که در ظرف ادراکی

مردم جای دارد، با زبان خود مردم توسط پژوهشگر فهم شد. این گام تحقیق به صورت مصاحبه شفاهی و گفتگو با جامعه آماری محدود به شکل تصادفی ساده گردآوری شد، برآورد حجم نمونه در این مرحله با رعایت حدنصاب‌ها، به روش تخمین شخصی صورت گرفت. یافته‌های آن در گام دوم به‌عنوان سنجه‌های ارزیابی، با نمونه‌گیری مجدد از جامعه آماری، در راستای سنجش وضعیت موجود مسکن در منطقه ۴ شهرداری تبریز و سپس ارزیابی سطح معنی‌داری عوامل شخصی با متغیرها من‌باب تبیین عوامل شخصی مؤثر بر ارتقای رضایت افراد از حیث دستیابی به مطلوبیت سکونت، جهت آزمون فرضیه قرار گرفت. گام دوم آزمون از طریق پرسش‌نامه به شکل تصادفی ساده با جامعه آماری اتخاذ شده از تکنیک آماری کوکران انجام پذیرفت و متغیرهای مورد سنجش آن به شیوه کمی مورد ارزیابی قرار گرفت. در گام اول آزمون، پیمایش‌ها میدانی توسط چند مصاحبه‌گر آموزش‌دیده انجام گرفت که با مبانی و اهداف پژوهش آشنایی کافی داشتند. در مجموع ۵۰ نفر مورد مصاحبه قرار گرفتند. مدت‌زمان هر مصاحبه حدود بیست و پنج دقیقه بود. علت اصلی انتخاب روش مصاحبه‌ای شفاهی در این گام، در این بود که غالباً محققین در پرسش‌نامه‌های بسته سؤالاتی از پیش تعیین شده را در پیشروی مخاطب قرار داده و نظرات فرد را در قالب چند گزینه اعمال می‌کنند. مزیت آن در قابلیت تعمیم‌پذیری و یکدست بودن پاسخ‌ها و... می‌باشد که در جای خود بسیار ارزشمند است، اما در این گام از تحقیق بر اساس رویکرد آن سعی شد، تا به بطن نظرات ساکنین من‌باب مباحث رضایتمندی از حیث تحقق مسکن مطلوب پرداخته شود، از آن‌ها علت‌ها پرسیده شود و از طریق پرسش‌های واژگانی متغیرها و سنجه‌های مورد اهمیت با تحلیلی منطقی فهم شود؛ لذا در این گام از پژوهش از خود کاربران خواسته شد شاخص‌های مورد اهمیت خود را برشمارند، سپس مصاحبه‌گر بر اساس یافته‌های اسنادی تحقیق مؤلفه‌هایی را برمی‌شمارد تا نظر

مخاطبین در مورد آن‌ها ثبت شود. در این مرحله جهت کاهش خطا در پاسخ‌ها مصاحبه‌گر به مصاحبه‌شوندگان متذکر می‌شد که پاسخ غلط یا صحیح وجود ندارد و هدف این است از آرای و نظرات آنان مطلع گردند. گام دوم آزمون بر اساس متغیرها و سنجه‌های حاصل شده از گام پیش‌آزمون (گام اول آزمون)، من‌باب آزمون فرضیه انجام گرفت. در این گام اخذ پرسش‌نامه به شکل بسته و با نمونه‌گیری مجدد از جامعه آماری انجام پذیرفت. در مجموع ۴۱۱ نفر مورد آزمون قرار گرفتند. تحلیل و صورت‌پذیری داده‌ها در این مرحله به‌صورت کمی با بهره‌گیری از روش آمار توصیفی تحت طیف لیکرت (سنجش وضعیت موجود) و آمار استنباطی تحت آزمون همبستگی پیرسون (ارزیابی سطح معنی‌داری عوامل شخصی با متغیرهای وابسته) توسط نرم‌افزار اس.پی.اس.انگارش ۲۳ انجام پذیرفت و در نهایت یافته‌های آن در جهت تبیین نتیجه پژوهش قرار گرفت.

۶- مبانی نظری

۶-۱- رضایتمندی از مسکن و عوامل موثر بر آن

در مجموع تعریف میزان رضایت از محیط مسکونی و مطلوبیت آن وابسته به متغیرهای بسیاری است که محققین پارامترهای بسیاری برای آن برشمرده‌اند که از سه حوزه اصلی خانه، محله و همسایه تشکیل شده است (Canter & Rees, 1982). به‌عنوان مثال بُنایتو و همکارانش (۲۰۰۶ و ۱۹۹۹) در مطالعات متعددی که در خصوص رضایت از محیط همسایگی شهروندان رومی انجام داده‌اند، رضایت را وابسته به جنبه‌های کالبدی، جنبه‌های اجتماعی، جنبه‌های عملکردی، جنبه‌های

زمینه‌های معرفی می‌نمایند (Bonaiuto et al., 1999; 2006). یا در بعدی فیزیکی پل (۱۹۹۷) در ارزیابی و تدوین متغیرهای رضایت آن را به دو بخش سکونتگاه و محله طبقه‌بندی می‌کند که هر کدام دارای مؤلفه‌های بسیاری به‌عنوان متغیر می‌باشند. وی معتقد است که میزان درک از رضایتمندی از سوی هر شخص باتوجه‌به شرایط مختلف اقتصادی و اجتماعی ... می‌تواند متفاوت باشد به‌طوری‌که با اضافه‌کردن ویژگی‌های شخصی قدرت پیش‌بینی بالاتر می‌رود (Poll, 1997, 22). اما "گیفورد (۲۰۰۲)" در ارزیابی و تدوین متغیرها، عوامل شخصی، اجتماعی، محیطی، فرهنگی، فیزیکی و عملکردی را به‌عنوان عوامل اصلی مؤثر بر رضایت از محیط مسکونی و مطلوبیت آن می‌داند (Gifford, 2002). در این راستا، بعد از مطالعه الگوهای هر کدام از محققین و متأخران آنان به جهت ارزیابی و بررسی میزان رضایت و دریافت سطح خواسته‌های ساکنین از مسکن مطلوب خود، متغیرها در چند بخش طبقه‌بندی شدند. در این میان به علت پرداختن به تمام جنبه‌های اصلی مؤثر یاد شده، عوامل شخصی، محیطی، اجتماعی، فیزیکی و عملکردی و فرهنگی به‌عنوان مؤلفه‌های اصلی یافت شده از داده‌های اسنادی انتخاب می‌شوند که هر کدام دارای متغیرهای بسیاری هستند، در ادامه مؤلفه‌ها و متغیرهایی که قابلیت آزمون‌پذیری دارند، با استناد به نوشتارهای تخصصی مرتبط با مباحث رضایتمندی از حیث تحقق مسکن مطلوب توسط جدول (شماره ۱) ارائه می‌گردند.

جدول شماره ۱: مؤلفه‌های مؤثر رضایتمندی و متغیرهای آن‌ها از حیث تحقق مسکن مطلوب یافت شده از داده‌های اسنادی

مؤلفه‌های مؤثر	متغیرها
عوامل شخصی	سن یا مرحله زندگی (poll, 1977: 23-25). جنسیت، نقش اجتماعی (پدر، مادر، همسر، فرزند و...) (Galster, 1981; Hesser, 1978; Gifford, 1978). شغل (آزاد، دولتی، خانه‌دار، محصل)، وضعیت اقتصادی، وضعیت اقامت (مالک، مستاجر و...) (گیفورد، ۱۹۹۷). عوامل جمعیتی، شخصیتی، اهداف، ارزش‌ها، انتظارات، نیازها، مقایسه‌ها با سایر سکونتگاه‌ها (توانایی فضایی، متراژ واحد مسکونی، سال ساخت، نوع ساختمان (ویلا، کم واحد، پر واحد و...))، امید به آینده و آرزوها (گیدین، ۱۴۰۰). آشنایی با محل (میزان ساعات حضور در خانه و محل، مدت اقامت و...)، توانایی فضایی، خطاهای شناختی فضا (Galster and Hesser, 1981). علایق، تحصیلات (Gifford, 2002).

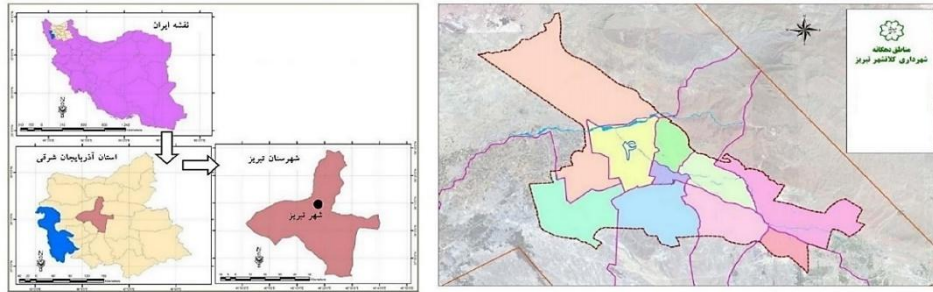
عوامل محیطی	"جنبه ها متنوع منطقه شامل" عوامل آلودگی های منطقه (ازدحام بالا، تراکم بالا و...)، تداخلات نژادی (Galster and Hesser, 1981)، امنیت، دسترسی، امکانات اطراف از لحاظ عملکردی، بصری (فضاهای بازی و تفریح، مراکز خرید، پارک ها و فضاهای سبز، خدمات عمومی و...)، زیرساخت های شهری (Schrijnen, 2000).
عوامل اجتماعی	همسایگان: ارتباط مناسب، حفظ حریم، مشارکت، همکاری و تعاون، بافت همگن اجتماعی (لاوسون، ۱۴۰۲:۳۰). ویژگی ^۱ و درصد شناخت، مشابهت ها و هم سطحی های ارزشی و اجتماعی (Gifford, 2002). نوع رفتار، معاشرت های گروهی، رعایت ازدحام و صدا، رعایت هنجارهای خلوت خصوصی و استقلال (گیفورد، ۱۹۹۷).
عوامل فیزیکی و عملکردی	شامل کالبد بنا، تسهیلات و خدمات آن، ارتباط با محیط بیرون، و بستر (Gifford, 2002). مشخصه های ظاهری (چون نما، بازشوها و...)، مساحت زمین تخصیص یافته به واحد مسکونی، تعداد واحدها، مساحت فضاهای معماری (فضاهای معیشتی، فضاهای زیستی، فضاهای مشترک و...)، تراکم طبقاتی (تعداد، ارتفاع و...)، تعداد اتاق در واحد مسکونی، دوام مصالح، دوام سازه ای، وضعیت نگهداری بنا، عمر بنا، نسبت سطح اشغال، مساحت زیر بنا، مساحت واحد، تراکم نفر در واحد مسکونی، تراکم خانوار در واحد مسکونی، تعداد اتاق در واحد مسکونی، تراکم نفر در اتاق، تراکم خانوار در عرصه بندی داخل، نسبت خانوار به واحد مسکونی، عمر ساختمان، مقاومت در برابر آسیب های طبیعی و مزاحمت ها محیطی، وضعیت ساخت، وضعیت تأسیسات، تجهیزات به کاررفته، میزان فرسودگی، تسهیلات و امکانات (پارکینگ، انباری، انواع سیستم های محافظ جان، آب و برق اضطراری، اطفاء حریق، گرمایش، سرمایش و...)، ویژگی های فضایی اتاق ها و سایر عرصه های مرتبط با معماری بنا، سلسله مراتب دسترسی عرصه ها و مناسب بودن آن برای افراد خانواده، جنبه های انرژی، انواع مزاحمت ها و ناهنجاری ها، فضاهای جمعی مناسب، وجود فضاهای مشاعات، چشم اندازها، نور مطلوب، فضاهای مناسب پذیرایی، فضاهای مناسب مهمان، فضاهای طبیعی و سبز، موازنه کارکردی فضاها، انعطاف پذیری داخل بنا، حریم های فضایی، عرصه های مناسب داخلی بنا (Barker, 1986:59; Brkanic, 2017:40; Mesgarani et al, 2018; Fattinnanzi et al, 2018; Kurniati & Faizah, 2021; اکیپور، جعفری و کریمی، ۱۳۹۵:۳۲؛ آصفی و ایمانی، ۱۳۹۵:۶۱؛ پوردهقان، شاهچراغی و امرئی، ۱۳۹۸:۹۰).
عوامل فرهنگی	هویت مندی، تعلق و دلبستگی، آشنایی ات (در ایجاز کلام احساس عمیق سکونت) (Bachelard 2007, 74); (Samin Sharifi et al, 2019). محرمیت، اشرافیت، عرصه ها، تداخلات و هنجارها (لنگ، ۱۴۰۲: Aminpoor et al. 2018; Belali Oskui et al, 2021). مناسبیت خانه با سبک زندگی و خواست فرهنگی مردم ساکن (گیفورد، ۱۹۹۷: میکائیلی، کرمی و یوسفی، ۱۴۰۰:۲۴).

۶-۲- جامعه آماری

فلات شمال غربی ایران انتخاب شده است، همچنین تبریز یکی از شهرهای اثرگذار و مهاجرپذیر کشور است که به دلیل موقعیت سیاسی، اقتصادی و اجتماعی اش همواره طیف وسیعی از افراد با خرده فرهنگ های مختلف و اهداف گوناگون به این شهر مهاجرت کرده اند. از حیث قلت مطالعات با نمونه مسکن کوتاه قامت، وضع بساط و وسعت جامعه آماری در مناطق متعدد بستر مطالعاتی، قرارگیری حداکثری جامعه شهری تبریز در این نوع گستره، از دلایل انتخاب این صنف آماری در پژوهش بود، در ادامه نقشه موقعیت بستر مطالعه توسط (شکل شماره ۱) ارائه می گردد.

باتوجه به موضوع پژوهش و جهت ارزیابی متغیرها، نمونه موردی انتخاب شده شامل ساکنین ساختمان های ویلایی و کوتاه مرتبه (تا ۵ طبقه کاربری مسکونی) با سطح درآمد متوسط در منطقه ۴ شهرداری تبریز است. انتخاب این نمونه موردی به منظور مطالعه و بررسی رضایتمندی و نیازهای این گروه ساکنان و تحلیل تأثیرگذاری متغیرهای مختلف تحقیق بر آن ها صورت گرفته است. با بررسی این نمونه انتخابی، پژوهشگران قادرند بهترین راهکارها و سیاست ها برای بهبود رضایتمندی و ارتقای کیفیت مسکن در این منطقه را شناسایی کنند. از این حیث شهر تبریز با توجه به ارزش فضایی این شهر تاریخی و قرارگیری آن در

شکل شماره ۱: نقشه موقعیت شهر تبریز و منطقه آماری (منبع: معاونت معماری و شهرسازی شهرداری تبریز، ۱۳۹۹).

راستای آزمون فرضیه بود. روش انتخاب جامعه آماری به صورت تصادفی ساده و برآورد حجم نمونه آن با اتخاذ از تکنیک آماری کوکران^۶ انجام پذیرفت. این گام از طریق اخذ پرسشنامه به شکل بسته و با نمونه‌گیری مجدد از جامعه‌ی آماری انجام پذیرفت، در مجموع ۴۱۱ نفر (تعداد بیشتر از حجم نمونه برآورد شده^۴) مورد آزمون قرار گرفتند. در هر دو گام انتخاب افراد نمونه از جامعه آماری با استفاده از جدول اعداد تصادفی صورت پذیرفت، به همین منظور ابتدا محلات با اعداد ترتیبی شماره‌گذاری گردیدند و سپس به کمک اعداد تصادفی مخاطبین از بخش‌های مختلف محلات مورد آزمون قرار گرفتند، در نهایت سعی بر این بود که نمونه‌ها به گونه‌ای انتخاب شوند که:

-پراکندگی جغرافیایی لحاظ گردد.

-پراکندگی زمانی لحاظ گردد.

-تنوع مساحتی دربرگیرنده سه پیمون بزرگ، متوسط و کوچک باشد.
در ادامه تعدادی از نمونه‌ها توسط (شکل شماره ۲) ارائه می گردد.

همچنین منطقه ۴ تبریز جزء مناطقی است که بیشترین رشد جمعیت، سطح اشغال و کالبد را داشته و از پرجمعیت‌ترین مناطق شهری تبریز به شمار می‌رود. این منطقه با مساحت تقریبی ۲۵۴۰ هکتار، دارای ۳ ناحیه شهری بوده و با ۳۷ محله بیشترین تعداد محله را در بین مناطق شهری تبریز دارد (شهرداری منطقه ۴ تبریز، ۱۴۰۲). بر اساس آخرین آمارگیری انجام شده (۱۳۹۵) از نظر جمعیتی جمعاً با ۳۱۵۱۸۳ نفر جمعیت از پرجمعیت‌ترین مناطق شهری تبریز می‌باشد (جدول شماره ۲).

جدول شماره ۲: میزان جمعیت منطقه ۴ تبریز بر اساس آمارگیری ۱۳۹۵ (منبع: تقیلو و همکاران، ۱۳۹۸)

منطقه شهری	مرد	زن	کل	خانوار
منطقه ۴	۱۵۸۶۹۸	۱۵۶۴۸۵	۳۱۵۱۸۳	۱۰۲۴۸۱

۳-۶- حجم نمونه

حجم نمونه در مرحله پیش‌آزمون (گام اول آزمون) به شیوه تصادفی ساده گردآوری شد. در این گام برآورد حجم نمونه به روش تخمین شخصی با رعایت حدنصابها^۵ صورت گرفت. در مجموع ۵۰ نفر مورد مصاحبه قرار گرفتند. اتخاذ حجم نمونه در گام دوم در

شکل شماره ۲: برخی از نمونه‌ها در قالب تصویر (مأخذ: نگارندگان)

۶-۴- پیش آزمون

در این مرحله از پژوهش با کنگاشتی از طریق واژگانی مستخرج از داده های اسنادی (جدول ۱) و واژگانی که در ظرف ادراکی مردم جای دارد، سنجه های تحقیق بر اساس "ایده آل ها"، "هنجارها" و "انتظارات" سکونت کنندگان، با زبان خود آنان توسط پژوهشگر با تحلیلی منطقی فهم شد. در این گام روند مصاحبه به این طریق بود که در ابتدای سؤالات ساکنان پس ارائه مشخصات فردی خود، ویژگی خانه مطلوب و ایده آل در ذهن خود را برای پرسشگر شرح می دادند، سپس به توضیح انتظاراتی که از خانه فعلی خود دارند می پرداختند و مزایا و معایب آن را شرح می دادند. در ادامه مجموعه ای از گزینه های مشتمل مؤلفه های مؤثر بر رضایتمندی ساکنان مستخرج از داده های اسنادی به کاربران ارائه می شد، مخاطبان نظر خود را من باب آن ها از حیث تحقق مسکن مطلوب مطرح می نمودند و

سپس نمره ای بر اساس متغیر ۵ امتیازی لیکرت درجه اهمیت (خیلی کم (۱)، کم (۲)، متوسط (۳)، زیاد (۴)، خیلی زیاد (۵)) آن می دادند. در ادامه روند مصاحبه، جهت دستیابی به داده های بیشتر سایر سنجه های مؤثر نیز از نگاه مردم ساکن مورد بحث قرار گرفت تا به بطن نظرات ساکنین از حیث تحقق مسکن مطلوب پرداخته شود. در نهایت بر اساس فرآیند انجام شده در این مرحله، سنجه های مرتبط با مباحث رضایتمندی از حیث تحقق مسکن مطلوب همسو با شاخص های رضایتمندی ساکنان استخراج شد، تا در گام دوم آزمون در راستای آزمون فرضیه قرار گیرد که در ادامه توسط (جدول شماره ۳) ارائه می گردند. جهت بررسی اعتبار روایی از قسمت های تحت طیف لیکرت از آلفای کرونباخ استفاده شد، آلفای کرونباخ در این گام ۰/۹۲۴ (بالاتر از ۰/۷) است.

جدول شماره ۳: سنجه های مطلوبیت محیط مسکونی مبتنی بر شاخص های رضایتمندی ساکنان (مأخذ: نگارندگان)

عوامل	سنجه ها
عوامل شخصی	سن، جنس، میزان تحصیلات، شغل، تعداد افراد خانوار، نقش اجتماعی، مدت اقامت در واحد، وضعیت اقامت (مالک، مستأجر، سایر)، میزان ساعات حضور در خانه و محله، مقایسه ها با سایر سکونتگاه ها (متر از واحد مسکونی، سال ساخت، تعداد واحد و طبقات)
عوامل محیطی	خدمات عمومی محل سکونت، فضاهای بازی و مکان های تفریحی محله، امکانات خرید لوازم روزمره در محله، فضاهای سبز موجود در محله و نزدیک خانه، خیابان های اصلی جهت دسترسی مناسب، امنیت محیط مسکونی و محله، آلودگی های منطقه
عوامل اجتماعی	فرآیند مدیریت ساختمان، میزان تمایل به ارتباط با همسایه، میزان شناخت همسایه، رضایت از رفتار همسایه، وجود مکث و تعامل با همسایه (لابی، فضاهای گردهمایی)
عوامل فیزیکی و عملکردی	کیفیت نما، کیفیت ورودی ها (به داخل ساختمان، به داخل واحد، به داخل ساختمان)، ارتباط مناسب با طبیعت و حیاط سبز، دید و منظر مناسب، کیفیت ساخت و مصالح، وضعیت نگهداری از آپارتمان، هزینه های نگهداری از آپارتمان، نور روز مطلوب داخل واحد، تهویه طبیعی و مصنوعی، کیفیت فضاهای مشاع، سکوت و آرامش داخل واحدها، مناسبیت تعداد واحدها، تسهیلات بنا
عوامل فرهنگی	اشرافیت، تداخلات فرهنگی همسایگان، حریم و مناسبیت خانه با سبک زندگی، توجه به سنت حفظ روابط با خانواده، میزان توجه به مد، میزان اعتقاد و اعتباردهی فردی به فرهنگ و سنت، میزان تأثیر رسانه، میزان توجه به محتوای عوامل به جای ظاهر ساختگی های ذهنی، میزان اهمیت بناهای فرهنگی - مذهبی و رضایت از مراسمات فرهنگی و مذهبی

سنجه ها شکل می گیرد. این گام با نمونه گیری مجدد جامعه آماری، در راستای وصول مشخصه های شخصی ساکنان، سنجش وضعیت موجود بستر مطالعه و سپس ارزیابی سطح معنی داری عوامل شخصی با سایر

۶-۵- گام دوم آزمون

همسو با مسیر پژوهش، گام دوم آزمون در ادامه گام پیش آزمون با استناد به یافته های آن در حیطه متغیرها و

متغیرهای رضایتمندی در جهت آزمون فرضیه انجام می‌گیرد. تحلیل و صورت‌پذیری داده‌ها در این مرحله با بهره‌گیری از روش آمار توصیفی تحت طیف لیکرت (سنجش وضعیت موجود) و آمار استنباطی تحت آزمون همبستگی پیرسون (ارزیابی سطح معنی‌داری عوامل شخصی با متغیرها) توسط نرم‌افزار اس.پی.اس.اس نگارش ۲۳ انجام می‌پذیرد. در این گام پرسش‌نامه به شکل بسته در دو سطح همسو با موارد یافت شده جدول (شماره ۳) تدوین گردید، در سطح اول مشخصه‌های شخصی مصاحبه شونده‌گان در حیطه متغیرهایی چون "سن، جنس، تحصیلات، درآمد، شغل، تعداد افراد خانوار، نقش اجتماعی و..." مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. سطح دوم که بیشترین بخش پرسش‌نامه می‌باشد، تحت طیف لیکرت میزان رضایت هر یک از متغیرهای محیطی، اجتماعی، فیزیکی و عملکردی، فرهنگی به شکل غیرمستقیم^۸ مورد بررسی قرار می‌دهد. جهت بررسی اعتبار روایی و پایایی سطح اول، روایی صوری (تأیید اساتید)، سطح دوم شاخص ضریب تورم واریانس، روایی همگرا (شاخص میانگین واریانس استخراج شده) و روایی واگرا استفاده شد. همچنین از آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی در سطح دوم پرسش‌نامه‌ها جهت بررسی پایایی تحقیق استفاده شد. نتایج آن نشان می‌دهد آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی تمامی متغیرها بالاتر از ۰/۷ و شاخص شاخص میانگین واریانس استخراج شده نیز بیشتر از ۰/۵ می‌باشد. بنابراین روایی همگرا و پایایی ابزار تحقیق تأیید شد. جهت بررسی روایی واگرای از ماتریس فورنل لارکر استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که مقدار جذر(میانگین واریانس استخراج شده) تمامی متغیرهای مرتبه اول از مقدار همبستگی میان آن‌ها

بیشتر است که این امر روایی واگرای مناسب و برآزش خوب مدل‌های اندازه‌گیری را نشان می‌دهد. لذا اعتبار نتایج و سطح قابلیت تعمیم‌پذیری یافته‌ها را به دنیای واقعی افزایش خواهد داد. آزمون دیگری که جهت بررسی روایی و پایایی تحقیق در این بخش استفاده شده است آزمون کی.ام. او^۹ یا سطح معناداری بارتلت است. همچنین جهت تأیید اعتبار نتایج از شاخص‌هایی چون برآزش مناسب الگو شامل نیکویی برآزش^{۱۰}، نیکویی برآزش اصلاح‌شده^{۱۱}، نیکویی برآزش تطبیقی^{۱۲}، ریشه‌ی میانگین مربعات خطای برآورد^{۱۳} و مجذور خی بر درجه‌ی آزادی^{۱۴} نیز استفاده شده است که در ادامه توسط (جدول شماره ۴) ارائه می‌گردد.

جدول شماره ۴: روایی و پایایی پژوهش بر اساس آزمون کی.ام.او، اعتبار نتایج حاصله بر اساس شاخص‌های نیکویی برآزش، میانگین خطای برآورد، مجذور خی و آلفای کرونباخ (مأخذ: نگارندگان)

کی.ام.او	۰/۷۵۷	بزرگتر از ۰/۰۶
نیکویی برآزش	۰/۹۲۵	بیشتر از ۰/۰۶
نیکویی برآزش اصلاح‌شده	۰/۹۰۹	بیشتر از ۰/۰۶
نیکویی برآزش تطبیقی	۰/۸۷۱	بیشتر از ۰/۰۶
میانگین مربعات خطای برآورد	۰/۰۷۱	کمتر از ۰/۰۸
مجذور خی بر درجه آزادی	۲/۱۲	کمتر از ۳
آلفای کرونباخ	۰/۸۵۱	صفر تا ۱

۷- مطالعات و بررسی‌ها

۷-۱- مشخصه های فردی

همسو با فرآیند انجام پژوهش، شاخص‌های فردی یافت شده در این بخش به‌صورت خلاصه توسط (جدول شماره ۵) ارائه می‌گردد.

جدول شماره ۵: خلاصه اطلاعات شخصی مصاحبه‌شوندگان (مأخذ: نگارندگان)

منطقه ۴ شهرداری تبریز									
عنوان	کد	تعداد	درصد	عنوان	کد	تعداد	درصد	عنوان	کد
جوان	۱/۰۰	۳۱۵	۷۶/۶	مرد	۱/۰۰	۲۱۳	۵۱/۸	ع	میان‌سال
	۲/۰۰	۸۹	۲۱/۶	زن	۲/۰۰	۱۹۸	۴۸/۱		

				بیر	۳/۰۰	۷	۱/۷
شغل	آزاد	۱/۰۰	۱۲۳	۲۹/۹	۰/۳	۱	نامعتبر
	دولتی	۲/۰۰	۱۰۳	۲۵/۰	۶۱/۳	۲۵۲	مالک
	خانه دار	۳/۰۰	۶۸	۱۶/۵	۳۵/۸	۱۴۷	مستأجر
	محصل	۴/۰۰	۱۱۷	۲۸/۵	۲/۷	۱۱	سایر
تحصیلات	تا دیپلم	۱/۰۰	۹۱	۲۲/۱	۲/۴	۱۰	بی پاسخ
	تا لیسانس	۲/۰۰	۲۴۱	۵۸/۶	۱۳/۱	۵۴	نوساز
	بالای لیسانس	۳/۰۰	۷۶	۱۸/۴	۴۲/۸	۱۷۶	زیر ۱۰ سال
	بی پاسخ	۴/۰۰	۳	۰/۷	۳۰/۴	۱۲۵	زیر ۲۰ سال
						۱۱/۱	بالای ۲۰ سال
تعداد افراد خانوار		۱/۰۰	۸	۱/۹	۱۱	۰/۰۰	نامعتبر
		۲/۰۰	۵۴	۱۳/۱	۲۳	۱/۰۰	ویلايي
		۳/۰۰	۹۸	۲۳/۸	۸۷	۲/۰۰	کم واحد
		۴/۰۰	۱۶۳	۳۹/۶	۱۰۲	۳/۰۰	۳ تا ۶ واحد
		۵/۰۰	۵۹	۱۴/۳	۸۴	۴/۰۰	تا ۱۲ واحد
		۶/۰۰	۲۹	۷/۰	۱۰۴	۵/۰۰	بیش از ۱۲ واحد
نقش اجتماعی	پدر	۱/۰۰	۸۱	۱۹/۷	۰/۷	۳	نامعتبر
	مادر	۲/۰۰	۹۲	۲۲/۳	۲۸/۴	۱۱۷	خیلی کم
	همسر	۳/۰۰	۴۳	۱۰/۴	۴۵/۰	۱۸۵	متوسط
	فرزند	۴/۰۰	۱۹۵	۴۷/۴	۲۵/۰	۱۰۳	زیاد
مدت اقامت	نامعتبر	۰/۰۰	۸	۱/۹	۲/۹	۱۲	بی پاسخ
	زیر ۵ سال	۱/۰۰	۱۹۵	۴۷/۴	۸/۰	۳۳	تا ۶۵ متر
	زیر ۱۰ سال	۲/۰۰	۱۱۱	۲۷/۰	۵۴/۹	۲۲۶	تا ۱۰۰ متر
	زیر ۱۵ سال	۳/۰۰	۴۷	۱۱/۴	۲۲/۸	۹۴	تا ۱۶۰ متر
	بالای ۱۵ سال	۴/۰۰	۵۰	۱۲/۱	۱۱/۱	۴۶	بیش از ۱۶۰ متر
۴۱۱ : جمع کل							

۲-۷- ارزیابی وضعیت موجود

در این بخش موارد ارزیابی بر اساس متغیرهای عوامل فیزیکی و عملکردی، اجتماعی، محیطی و فرهنگی بر اساس متغیر ۵ امتیازی لیکرت درجه‌ی اهمیت (خیلی کم (۱)، کم (۲)، متوسط (۳)، زیاد (۴)، خیلی زیاد (۵)) به بحث از نظر مردم ساکن گذاشته شدند، تا نظر مخاطبان من باب هر یک از عوامل بر اساس سنجه‌های مدنظر تشریح

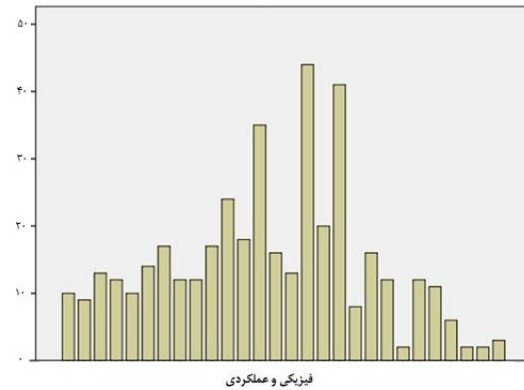
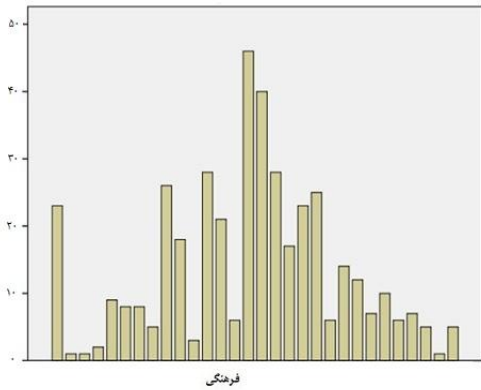
گردد، تمامی سنجه‌ها با قرارگیری در زیر عدد ۴ و زیر عدد ۳ با درجه رضایت کم یا نسبی (۳.۵ به بالا نسبی رو به بالا) ارزیابی گردیدند که در ادامه توسط جداول یافته‌های مربوط به ارزیابی بر اساس عوامل مذکور و نمودارهای آمارهای توصیفی داده‌های مربوطه ارائه می‌گردد (جدول شماره ۶ و ۷) و (نمودار شماره ۱ و ۲).

جدول شماره ۶: جمع بندی میانگین نظرات از عوامل فیزیکی و عملکردی (سمت راست)، عوامل فرهنگی (سمت چپ) منطقه ۴ تبریز (مأخذ: نگارندگان)

عوامل فرهنگی منطقه ۴ شهرداری تبریز						عوامل فیزیکی و عملکردی منطقه ۴ شهرداری تبریز					
انحراف معیار	میانگین	بیشترین	کمترین	تعداد	نشانه	انحراف معیار	میانگین	بیشترین	کمترین	تعداد	نشانه
۱/۲۴۹۳۴	۳/۷۴۴۳	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۰۹	۲۶ ف	۱/۱۱۴۱۸	۲/۹۵۷۶	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۱ ک
۱/۱۵۰۵۴	۲/۷۷۰۳	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۲۷ ف	۰/۹۴۸۳۶	۳/۰۲۴۱	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۲ ک
۱/۲۱۱۹۹	۳/۱۳۱۲	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۲۸ ف	۱/۱۴۷۸۹	۲/۷۴۱۷	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۳ ک
۱/۱۹۰۸۶	۲/۶۸۱۱	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۲۹ ف	۱/۲۲۸۶۶	۲/۹۵۵۵	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۴ ک
۱/۲۱۴۳	۲/۸۴۰۱	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۳۰ ف	۱/۰۸۷۴۸	۲/۹۵۱۴	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۵ ک
۱/۲۲۶۰۷	۳/۴۰۱۲	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۳۶ ف	۰/۹۸۰۲۵	۳/۲۹۵۱	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۶ ک
۱/۲۷۱۳۰	۳/۱۵۱۲	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۳۷ ف	۰/۹۲۱۸۲	۳/۰۷۰۰	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۷ ک
۱/۲۳۷۱۲	۳/۴۳۳۹	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۳۱ ف	۱/۲۲۴۵۲	۳/۴۵۲۴	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۸ ک
۱/۲۱۱۳۱	۳/۲۳۵۲	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۳۲ ف	۱/۱۹۹۴۹۹	۳/۲۰۵۸	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۹ ک
۱/۲۴۰۱۹	۳/۳۱۰۵	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۳۳ ف	۱/۰۳۹۴۹	۲/۹۶۵۸	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۱۰ ک
۱/۰۷۶۰۷	۳/۱۱۱۳	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۳۴ ف	۱/۰۶۷۳۴	۳/۴۴۸۱	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۱۱ ک
۱/۰۵۰۳۶	۳/۲۰۱۷	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۳۵ ف	۱/۰۹۰۴۵	۳/۵۲۲۱	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۱۲ ک
۰/۵۶۷۸۵	۳/۲۳۶۴	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	ف	۱/۱۲۴۴۷	۳/۲۷۹۲	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۱۳ ک
					عوامل فرهنگی	۰/۵۱۷۴۰	۳/۱۴۳۷	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	ک

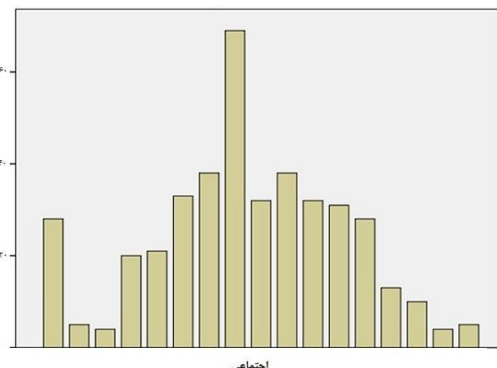
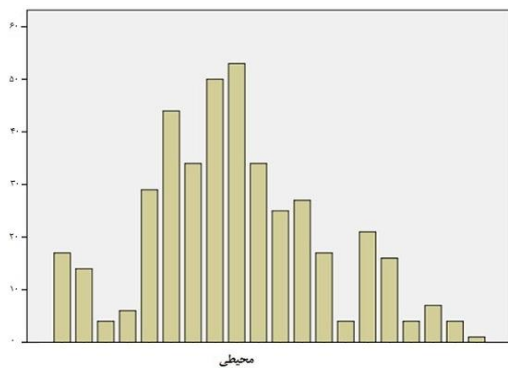

نمودار شماره ۱: اطلاعات توصیفی عوامل فیزیکی و عملکردی (سمت راست)، عوامل فرهنگی (سمت چپ) منطقه ۴ تبریز (مأخذ: نگارندگان)

جدول شماره ۷: جمع بندی میانگین نظرات از عوامل اجتماعی (سمت راست)، عوامل محیطی (سمت چپ) منطقه ۴ تبریز (مأخذ: نگارندگان)

عوامل محیطی منطقه ۴ شهرداری تبریز						عوامل اجتماعی منطقه ۴ شهرداری تبریز						
انحراف معیار	میانگین	بیشترین	کمترین	تعداد	نشانه	انحراف معیار	میانگین	بیشترین	کمترین	تعداد	نشانه	سنجه
۱/۰۹۹۶۴	۳/۱۸۶۷	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۱۹ م	۱/۰۵۹۸۶	۳/۰۶۱۱	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۱۴ ا	فرآیند مدیریت ساختمان
۱/۱۰۰۵۴	۳/۱۳۶۲	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۲۰ م	۱/۰۹۹۳۴	۲/۷۲۶۹	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۱۵ ا	میزان تمایل به ارتباط با همسایگان
۱/۱۵۲۰۲	۳/۵۲۲۳	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۲۱ م	۱/۱۲۹۴۴	۲/۶۹۷۵	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۱۶ ا	میزان شناخت همسایگان
۱/۰۴۱۹۸	۳/۳۶۶۸	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۲۲ م	۱/۲۱۸۸	۲/۹۴۸۹	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۱۷ ا	رفتار همسایگان
۰/۹۵۵۳۲	۳/۶۹۳۱	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۲۳ م	۱/۲۰۱۹۹	۲/۳۳۶۱	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۱۸ ا	فضای مکتب و لابی جهت تعامل
۱/۰۵۱۰۰	۳/۳۸۱۲	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۲۴ م	۰/۶۹۷۰	۲/۷۵۴۱	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۱	عوامل اجتماعی
۱/۰۶۴۷۱	۳/۰۷۷۳	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	۲۵ م							آلودگی های نوری، صوتی و هوایی منطقه
۰/۷۰۱۶۹	۳/۳۳۷۵	۵/۰۰	۱/۰۰	۴۱۱	م							عوامل محیطی

نمودار شماره ۲: اطلاعات توصیفی عوامل اجتماعی (سمت راست)، عوامل محیطی (سمت چپ) منطقه ۴ تبریز (مأخذ: نگارندگان)

۸- یافته های تحقیق

۸-۱- ارزیابی سطح معنی داری متغیرها با عوامل شخصی

متغیرهای شخصی که در ابتدای پرسش نامه از هر فرد مورد سؤال قرار می گرفت مشتمل بر ۱۲ متغیر بود. این بخش همسو با فرآیند انجام پژوهش، در سطح معنی داری ۰/۰۵ انجام شده است، بنابراین، مقادیری که

مساوی یا کمتر از ۰/۰۵ آمده باشند، معنی دار (اثرگذار) و در غیر این صورت غیر معنی دار می باشند. تمامی موارد یاد شده توسط جداول ذیل ارائه می گردند (جدول شماره ۸ و ۹ و ۱۰).

جدول شماره ۸: ارزیابی سطح معنی داری عوامل شخصی با متغیرهای فیزیکی و عملکردی (مأخذ: نگارندگان)

نشانه	سنجه	رتبه ^{۱۵}	جنسیت ^{۱۶}	شغل ^{۱۶}	تحصیلات	افراد خانوار	نقش اجتماعی ^{۱۷}	مدت اقامت ^{۱۸}	وضعیت اقامت ^{۱۹}	متر از واحد ^{۲۰}	سال ساخت	حضور در خانه و محله	تعداد واحد و طبقات
ک ۱	کیفیت نما	---	---	---	---	---	---	۰/۰۰۰	---	---	---	---	---
ک ۲	کیفیت ورودی ساختمان	---	---	---	---	---	---	---	۰/۰۰۰	---	---	---	---
ک ۳	ارتباط با طبیعت و حیاط سبز	۰/۰۰۲	---	---	---	---	۰/۰۰۰	۰/۰۲۱	---	۰/۰۲۱	---	---	---
ک ۴	دید و منظر مناسب	---	---	---	---	---	---	---	---	۰/۰۱۶	---	---	---
ک ۵	کیفیت ساخت و مصالح	۰/۰۱۷	---	---	---	---	۰/۰۰۴	۰/۰۱۷	۰/۰۱۶	۰/۰۰۳	---	---	---
ک ۶	وضعیت و نحوه نگهداری از آپارتمان	۰/۰۰۱	---	---	---	---	۰/۰۰۰	۰/۰۱۹	۰/۰۳۱	۰/۰۰۵	---	---	---
ک ۷	هزینه های نگهداری از آپارتمان	۰/۰۰۱	---	---	---	---	۰/۰۱۶	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	---	---	---	---
ک ۸	نور روز مطلوب داخل واحد	۰/۰۰۱	---	---	---	---	۰/۰۰۵	۰/۰۰۱	۰/۰۱۶	۰/۰۰۷	---	---	---
ک ۹	تهویه طبیعی و مصنوعی	۰/۰۰۱	---	---	---	---	۰/۰۲۱	۰/۰۴۵	۰/۰۱۷	۰/۰۲۱	---	---	---

ک ۱۰	کیفیت فضاهای مشاع	---	---	---	---	۰/۰۲۵	---	۰/۰۴۸	۰/۰۰۰	---	---	---
ک ۱۱	سکوت داخل واحدها	---	---	---	---	---	---	---	۰/۰۲۲	---	---	---
ک ۱۲	مناسبت تعداد واحدها	---	---	---	---	۰/۰۰۰	---	۰/۰۴۸	۰/۰۰۰	---	---	---
ک ۱۳	تسهیلات بنا	---	---	---	---	۰/۰۳۰	---	---	۰/۰۰۰	---	---	---
تعداد متغیر مؤثر		---	---	---	---	۹	---	۸	۱۰	---	---	---
معنی داری کلی		---	---	---	---	۰/۰۰۹	---	۰/۰۰۳	۰/۰۱۴	---	---	---

جدول شماره ۹: ارزیابی سطح معنی داری عوامل شخصی با متغیرهای اجتماعی و محیطی (مأخذ: نگارندگان)

نشانه	سنجه	سن ۳۱	جنسیت	شغل ۳۲	تحصیلات	افراد خانوار	نقش اجتماعی ۳۳	مدت اقامت	وضعیت اقامت ۳۴	متراژ واحد ۳۵	سال ساخت	حضور در خانه و محله	تعداد واحد و طبقات ۳۶
آ ۱۴	فرآیند مدیریت ساختمان	---	---	---	---	---	۰/۰۲۶	---	۰/۰۰۲	۰/۰۰۰	---	---	---
آ ۱۵	میزان رغبت و تمایل به ارتباط با همسایه ها	۰/۰۰۱	---	---	---	---	---	---	۰/۰۰۴	---	---	---	---
آ ۱۶	میزان شناخت از همسایه	---	---	---	---	---	---	---	۰/۰۰۴	---	---	---	---
آ ۱۷	نحوه رفتار همسایه ها	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
آ ۱۸	فضای تأمل و مکث در همسایگی جهت تعامل با همسایگان	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
م ۱۹	امکانات خدمات عمومی موجود در محله	---	---	۰/۰۰۰	---	---	۰/۰۴۳	---	۰/۰۰۹	۰/۰۰۴	---	---	---
م ۲۰	فضاهای تفریحی و مکان های بازی منطقه	---	---	۰/۰۱۱	---	---	۰/۰۳۳	---	---	۰/۰۱۱	---	---	۰/۰۳۲
م ۲۱	امکانات خرید لوازم روزمره	---	---	۰/۰۰۵	---	---	۰/۰۲۲	---	۰/۰۰۰	۰/۰۳۱	---	---	۰/۰۰۹
م ۲۲	فضاهای سبز موجود در محله	---	---	۰/۰۰۰	---	---	۰/۰۱۹	---	۰/۰۰۲	۰/۰۰۲	---	---	۰/۰۰۰

۰/۰۰۱	---	---	۰/۰۰۰	---	---	---	---	---	۰/۰۰۲	---	---	دسترسی به خیابان های اصلی	م ۲۳
---	---	-	---	---	---	---	---	---	۰/۰۰۲	---	---	امنیت محیط مسکونی	م ۲۴
---	---	-	---	---	---	۰/۰۰۱	---	---	۰/۰۰۰	---	۰/۰۲۱	آلودگی های منطقه	م ۲۵
---	---	---	۰/۰۳۸	۰/۰۰۳	---	۰/۰۰۵	---	---	---	---	۰/۰۲۵	سطح کلی معنی داری اجتماعی	
---	---	-	۱	۳	---	۱	---	---	---	---	۱	تعداد متغیر مؤثر	
۰/۰۱۸	---	---	۰/۰۱۴	۰/۰۳۴	---	۰/۰۰۰	---	---	۰/۰۰۲	---	۰/۰۰۰	سطح کلی معنی داری محیطی	
۴	---	-	۵	۳	---	۵	---	---	۷	---	۱	تعداد متغیر مؤثر	

جدول شماره ۱۰: ارزیابی سطح معنی داری عوامل شخصی با متغیرهای فرهنگی (مأخذ: نگارندگان)

نشانه	سنجه	سن ۳۷	جنسیت	شغل	تحصیلات	افراد خانوار	نقش اجتماعی ^{۲۸}	مدت اقامت	وضعیت اقامت ^{۲۹}	متراژ واحد ^{۳۰}	سال ساخت	حضور در خانه و محله	تعداد واحد و طبقات
ف ۲۶	توجه به سنت و حفظ روابط	۰/۰۰۰	---	---	---	---	---	---	۰/۰۰۰	۰/۰۲۴	---	---	---
ف ۲۷	توجه به مد	۰/۰۰۰	---	---	---	---	۰/۰۰۰	---	۰۰۰۰	۰/۰۴۳	---	---	---
ف ۲۸	کم اعتقادی به سنت و فرهنگ	۰/۰۰۸	---	---	---	---	۰/۰۰۷	---	---	۰/۰۰۴	---	---	---
ف ۲۹	تأثیر رسانه	۰/۰۱۰	---	---	---	---	---	---	۰/۰۰۰	---	---	---	---
ف ۳۰	توجه به زیبایی ظاهری و جدایی از محتوا	۰/۰۰۰	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
ف ۳۱	نارضایتی از اشرافیت	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
ف ۳۲	نارضایتی تداخلات فرهنگی همسایگان	۰/۰۰۱	---	---	---	---	---	---	---	۰/۰۳۷	---	---	---
ف ۳۳	حریم های خصوصی خانه	۰/۰۰۵	---	---	---	---	۰/۰۳۶	---	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	---	---	---
ف ۳۴	مناسبت چیدمان و ابعاد فضاها با سبک زندگی	۰/۰۰۰	---	---	---	---	۰/۰۱۰	---	۰/۰۲۴	۰/۰۰۰	---	---	---

---	---	---	0/013	0/003	---	0/039	---	---	---	---	0/002	مناسبت فضاها با سبک زندگی	۳۵ف
---	---	---	---	---	---	0/001	---	---	---	---	---	اهمیت فضاهای فرهنگی - مذهبی	۳۶ف
---	---	---	---	---	---	0/042	---	---	---	---	---	رضایت از مراسمات فرهنگی - مذهبی	۳۷ف
			0/010	0/015		0/000					0/003	سطح کلی معنی داری	
			۷	۶		۷					۹	تعداد متغیر مؤثر	

مؤلفه های شخصی: تعداد افراد خانوار، تحصیلات، جنسیت، سال ساخت ابنیه و مدت زمان حضور در خانه، دارای رابطه همبستگی معنی داری با متغیرهای نام برده نمی باشند. در این ارزیابی مؤلفه های شخصی معنی دار و مؤثر بر متغیرهای فیزیکی و عملکردی، مشخصه های سن، شغل، نقش اجتماعی، مدت اقامت، وضعیت اقامت (مالکیت) و متراژ واحد مسکونی بودند، مهم ترین آن ها، مالکیت و متراژ بنا با ۱۰ سنجه مؤثر، سن ۸ سنجه و نقش اجتماعی ۹ سنجه از ۱۳ سنجه مد نظر را مورد تأثیر قرار دادند و از شاخص های شخصی مؤثر در زمینه مؤلفه های فیزیکی و عملکردی بودند، در ارزیابی مؤلفه های شخصی مؤثر بر متغیرهای اجتماعی مشخصه های: سن، نقش اجتماعی، مالکیت و متراژ واحد مسکونی هرکدام با ۱ سنجه از شاخص های مؤثر بر مؤلفه های اجتماعی بودند، در زمینه مؤلفه های شخصی مؤثر بر متغیرهای محیطی مشخصه های: سن، شغل، نقش اجتماعی، مالکیت، متراژ واحد مسکونی، تعداد واحد و طبقات از شاخص های تأثیرگذار بر مؤلفه های محیطی بودند، در این باره سن ۱ سنجه، شغل ۷ سنجه، نقش اجتماعی ۵ سنجه، مالکیت ۳ سنجه، متراژ بنا ۵ سنجه، تعداد واحد و طبقات ۴ سنجه، از ۷ سنجه متغیرهای محیطی را مورد تأثیر قرار دادند. سن، نقش اجتماعی، مالکیت و متراژ واحد مسکونی از شاخص های شخصی مؤثر در زمینه مؤلفه های فرهنگی بود، سن ۹ سنجه، نقش

۹- نتیجه تحقیق

این پژوهش درصدد ارزیابی رابطه بین شاخص های شخصی و سایر مؤلفه های رضایتمندی از حیث تحقق مسکنی مطلوب در منطقه ۴ شهرداری تبریز باتکیه بر "ایده آل ها"، "هنجارها" و "انتظارات" سکونت کنندگان است؛ براین اساس، تبیین مؤلفه های شخصی تأثیرگذار بر مطلوبیت وضعیت موجود محیط مسکونی، مبتنی بر شاخص های رضایتمندی مدنظر "ساکنین" در دستور کار این تحقیق بود. لذا جهت تحقق اهداف مدنظر، در گام اول متغیرها و سنجه ها با پرداختن به بطن نظرات ساکنین و فهم شاخص های مدنظر آنان با کنگاشتی از طریق واژگانی مستخرج از داده های اسنادی و واژگانی که در ظرف ادراکی مردم ساکن منطقه ۴ تبریز جای داشت یافت شد، در ادامه شناخت و ارزیابی وضعیت موجود منطقه در حیطه متغیرها و سنجه های حاصل شده از گام اول انجام پذیرفت و در نهایت ارزیابی سطح معنی داری عوامل شخصی با سایر مؤلفه ها من باب آزمون فرضیه صورت گرفت. نتایج حاکی از آن بود که، در پژوهش انجام شده

اجتماعی ۷ سنجه، مالکیت ۶ سنجه، متراژ بنا ۷ سنجه از ۱۲ سنجه متغیرهای فرهنگی را مورد تأثیر قرار دادند. نتایج یافته ها در این باره این را درست می نماید، که رابطه مستقیم و معنادار بین میزان احساس رضایتمندی از محیط مسکونی از حیث دستیابی به مطلوبیت سکوتی در بستر مطالعاتی با مؤلفه های متعدد شخصی ساکنان وجود دارد و عدم تأثیر یا تأثیر هر یک از این شاخصه ها به نوع فرهنگ آن و محدوده جغرافیایی بستگی تام دارد. که همسو با نظریه راپاپورت^{۳۱} می باشد. همچنین نتایج حاصله نشان می دهد که افراد ساکن در یک خانه نیز رضایتمندی مساوی از محیط مسکونی خود را نداشته، که این تفاوت ممکن است بسته به شاخصه های شخصی متعدد افراد ساکن تغییر یابد. در این پژوهش همان طور که اشاره شد،

شاخصه های فردی: تعداد افراد خانوار، تحصیلات، جنسیت، سال ساخت ابنیه و مدت زمان حضور در خانه، همبستگی معنی دار با متغیرهای رضایتمندی برقرار نمودند، این درحالی است که بر اساس مطالعات کارپ^{۳۲} جنسیت بر ۳ متغیر از ۱۵ متغیر بررسی شده تأثیرگذار بود، اما در این ارزیابی بر هیچ یک از متغیرها مؤثر واقع نشد. در ادامه، جمع بندی از ارزیابی انجام شده از سطح معنی داری هر یک از متغیرها با عوامل شخصی، در منطقه ۴ شهری تبریز توسط جدول (شماره ۱۱) ارائه می گردد.

جدول شماره ۱۱: جمع بندی کلی از ارزیابی سطح معنی داری در منطقه ۴ شهرداری تبریز (مأخذ: نگارندگان)

منطقه	منطقه ۴ تبریز																			
	عوامل فرهنگی و عملکردی		عوامل اجتماعی		عوامل محیطی		عوامل داری کل		سن	جنسیت	شغل	تحصیلات	افراد خانوار	نقش اجتماعی	مدت اقامت	وضعیت اقامت	متراژ واحد	سال ساخت	حضور در خانه و محله	تعداد واحد و طبقات
منطقه ۴ تبریز	معنی داری کل	۰/۰۱۵	تعداد متغیر مؤثر	۸	معنی داری کل	۰/۰۲۵	تعداد متغیر مؤثر	۱												
	عوامل فرهنگی و عملکردی	۰/۰۰۱	۱	عوامل اجتماعی	۰/۰۰۵	۱	عوامل محیطی	۰/۰۰۰	۵	عوامل داری کل	۰/۰۱۰	۷	عوامل فرهنگی و عملکردی	۰/۰۰۱	۱	عوامل اجتماعی	۰/۰۰۳	۸	عوامل محیطی	۰/۰۰۰
منطقه ۴ تبریز	معنی داری کل	۰/۰۱۸	تعداد متغیر مؤثر	۴	معنی داری کل	۰/۰۱۰	تعداد متغیر مؤثر	۷	معنی داری کل	۰/۰۱۵	تعداد متغیر مؤثر	۶	معنی داری کل	۰/۰۱۰	تعداد متغیر مؤثر	۷	معنی داری کل	۰/۰۱۰	تعداد متغیر مؤثر	۷
	عوامل فرهنگی و عملکردی	---	---	عوامل اجتماعی	---	---	عوامل محیطی	---	---	عوامل داری کل	---	---	عوامل فرهنگی و عملکردی	---	---	---	---	---	---	---

در این راستا باتوجه به مطالب ذکر شده من باب تبیین مؤلفه های شخصی تأثیرگذار بر مطلوبیت وضعیت موجود محیط مسکونی منطقه ۴ شهری تبریز مبتنی بر شاخص های رضایتمندی مدنظر ساکنین چنان که در جدول (شماره ۱۱) مشاهده می شود، مؤلفه های "نقش اجتماعی"، "سن"، "وضعیت اقامت (مالکیت)" و "متراژ ساختمان" به علت معنی دار بودن در تمامی زمینه های متغیرهای فیزیکی و عملکردی، اجتماعی، محیطی و فرهنگی وضعیت موجود بستر مطالعاتی از مؤلفه های شخصی مؤثر بر رضایت افراد از حیث دست یابی به مطلوبیت سکونت منطقه ۴ شهری تبریز تبیین گردیدند. همچنین از این حیث طبیعی است که سایر مؤلفه ها (شغل، مدت اقامت، تعداد واحد و طبقات) در حیطة عوامل خود بی تأثیر نبوده، اما با رعایت حدنصابها تأثیر محدودتری را در زمینه تمام متغیرها دارا می باشند. با توجه به مطالب ذکر شده می توان بیان داشت،

۱۱- پی نوشت ها

1. Housing
2. (Rapoport, 1969)
۳. گام پیش آزمون
4. Feature
۵. در تحقیق های همبستگی حداقل حجم نمونه ۳۰ نفر است.
در تحقیق های علی و آزمایشی حداقل حجم نمونه ۱۵ نفر است.
در تحقیق های توصیفی زمینه یابی و پیمایشی حداقل حجم نمونه ۱۰۰ نفر است.
در تحقیقاتی که نیاز به طبقه بندی جامعه برای نمونه گیری است حداقل نمونه هر طبقه بین ۲۰ تا ۵۰ نفر است (حافظ نیا، ۱۳۹۷: ۱۶۵).
۶. فرمول کوکران در این حالت برابر است با :

$$n = \frac{Nz^2pq}{Nd^2 + z^2pq}$$

که در آن: N؛ حجم جامعه؛ Z؛ برابر ۱.۹۶؛ d؛ p=q=0.5؛ مقدار اشتباه مجاز (0.5) (حافظ نیا، ۱۳۹۷)

ساکنانی که مالکیت بر واحد خود را دارند و متراژ واحد آن ها بیش از ۱۰۰ مترمربع می باشد، دارای ارزیابی مطلوب تری نسبت به دیگران می باشند. این افراد اغلب جوان هستند با نقش اجتماعی مادر، فرزند و همسر، که از شرایط سکونت خود راضی تر و مسکن از نگره ایشان مطلوب تر است. لذا توجه به مؤلفه های شخصی مؤثر یافت شده در منطقه ۴ شهرداری تبریز از حیث تحقق مسکن مطلوب در تبیین طرح مسکن این منطقه و کلان شهر تبریز پیشنهاد می شود.

۱۰- تشکر و قدردانی

موردی از طرف نویسندگان مطرح نشده است.

۷. "ممکن است بخشی از پرسش نامه ها باز نگردند یا قابلیت تخصیص پذیری یافته ها را نداشته باشند" لذا پرسش نامه بیشتر از حجم نمونه برآورد شده در منطقه تحت پوشش توزیع گردید.
۸. از مشکلات درک سنجش میزان رضایت نحوه پرسش است، به طوری که نمی توان از جامعه آماری پرسیده شود که آیا از... رضایت دارید یا خیر؟ و یا چه میزان رضایت دارید؟ بلکه آمریگو و آراگونز معتقدند که پرسیدن سؤالات مستقیم از افراد باعث انحراف آنها در پاسخ درست می شود براین اساس در پژوهشی دو دسته سؤال مستقیم و غیرمستقیم از پارامترهای رضایت را برای نمونه آماری خود مطرح کردند. نتیجه تحقیق مشخص کرد که افراد در مقابل سؤالات غیرمستقیم حدود ۳۰ درصد رضایتی کمتر از مسکن، محله و همسایه خود بروز داده اند (Amerigo & Aragonés, 1997).

9. K.M.O
10. GFI
11. AGFI

۲۵. در این باره افراد با واحدهای ۱۶۰ متر و بیشتر، بالاترین میزان رضایت را از متغیرهای مدنظر داشتند.

۲۶. افراد ساکن در ساختمان های ویلایی دارای بیشترین میزان رضایت بودند.

۲۷. در این در این رابطه سنجه های توجه به مد، کم اعتقادی به سنت و فرهنگ، تأثیر رسانه، توجه به زیبایی ظاهری و جدایی از محتوا با افرادی که سن کمتری داشتند، رابطه بیشتری برقرار می نمودند، همچنین درباره سنجه های توجه به سنت و حفظ روابط، رضایت از حریم های خصوصی خانه، مناسبت چیدمان و ابعاد فضاها با سبک زندگی، مناسبت فضاها با سبک زندگی هر چه افراد در رده سنی میان سال و بیشتر بودند با سنجه های نام برده رابطه بیشتری برقرار می نمودند و با آن ها موافق تر بودند. در خصوص سنجه نارضایتی از تداخلات فرهنگی با همسایگان در مورد قشر میان سال از همه بیشتر می نمود و بعد از آن در گروه جوان مشاهده گردید.

۲۸. در این رابطه افراد با نقش اجتماعی فرزند، سپس مادران و بعد از آن همسران بیشتر میزان همبستگی را داشتند.

۲۹. در این رابطه افراد مالک بیشترین رابطه معنی داری برقرار می نمود.

۳۰. در این باره افراد با واحدهای ۱۱۰ متر و بیشتر (بیش از ۱۶۰ متر)، بالاترین میزان رضایت را از متغیرهای مدنظر داشتند.

31. (Rapoport, 1969)

32. (Carp and Carp, 1982)

۱۲- منابع فارسی و لاتین

آزاده، سید رضا و ابی زاده، سامان (۱۴۰۱)، اولویت های اجرایی در ارتقای مطلوبیت مسکن جدید شهری مطالعه موردی: مجتمع های مسکونی شهر رشت، جغرافیا و توسعه، ۲۰(۶۷)، صص ۲۷۵-۲۵۰.

12. CFI

13. RMSEA

14. Chi/df

۱۵. در این باره به جز مورد ک.۹ در سایر موارد این صادق بود که هر چه سن اشخاص پایین تر می شد میزان رضایت افراد از متغیرهای مدنظر بیشتر می گردید.

۱۶. در این رابطه تنها خانه دارها کمترین سطح رضایت را از خود بروز می دادند.

۱۷. در این رابطه فرزندان، مادران و همسران دارای سطح ارزیابی مثبت تری نسبت به سایر افراد هستند. عموماً افراد با نقش اجتماعی فرزند بیشترین و افراد با نقش اجتماعی پدر دارای کمترین نوع رضایت از عوامل نام برده می باشند.

۱۸. افراد با مدت اقامت ۵ سال و بالاتر، بیشترین سطح رضایت را ابراز کردند.

۱۹. مالکان بیشترین سطح رضایت را داشتند.

۲۰. در این رابطه متراژ بالای بنا رابطه مستقیمی با میزان رضایت از عوامل نام برده داشت، به طوری که افراد ساکن در واحدهای ساختمانی بیش از ۱۶۰ متر بیشترین میزان رضایتمندی و بعد از آن ساکنان واحدهای ساختمانی ۱۰۰ تا ۱۶۰ متری بیشترین میزان رضایتمندی را به خود اختصاص دادند، در این باره کمترین میزان رضایت مربوط به واحدهایی با متراژ کم (تا ۶۵ متری) بود.

۲۱. هر چه سن افراد پایین تر می شد میزان رضایت افراد از متغیرهای مدنظر بیشتر می گردید.

۲۲. در این رابطه افراد محصل به طور کلی بیشترین میزان رضایت را بروز می دادند.

۲۳. در این رابطه افراد با نقش اجتماعی فرزند، سپس مادران و بعد از آن همسران بیشتر میزان رضایت را داشتند، همچنین پدران کمترین میزان رضایت را داشتند.

۲۴. مالکان بیشترین سطح رضایت را داشتند.

نمونه موردی: شهر کرمان، فصلنامه توسعه پایدار شهری، ۴ (۱۱)، صص ۵۰-۳۳.

https://usdjournals.daneshpajooan.ac.ir/article_706224.html

پوردهقان، حافظه؛ شاهچراغی، آزاده و سید مصطفی، مختابادامرئی (۱۳۹۸)، سنجش و تحلیل قواعد نظری مسکن مطلوب باتکیه بر آرای مردم، مسکن و محیط روستا، ۳۸ (۱۶۵)، صص ۸۱ - ۹۶.

<https://jhre.ir/article-1-1699-fa.html>

پور سیستانی، پونه، محمودی زرنندی، مهناز و مداحی مشیری، جواد (۱۴۰۰)، بازتعریف الگوهای طراحی مسکن معاصر بر اساس معیارهای مردم شناختی در راستای برنامه ریزی شهری نمونه موردی: خانه های شهر بم، نگرش های نو در جغرافیای انسانی، ۱۴ (۳)، صص ۳۹۹-۴۴۷.

<https://sanad.iau.ir/journal/geography/Article/681133?jid=681133>

تقیلو، علی اکبر، مفرح بناب، مجتبی، مجنونى توتاخانه، علی و آفتاب، احمد (۱۳۹۸)، تحلیل وضعیت تاب آوری شاخصه ای کالبدی مساکن شهر تبریز در برابر حوادث غیرمترقبه، آمایش جغرافیایی فضا، ۹ (۳۲)، صص ۴۸ - ۳۱.

https://gps.gu.ac.ir/article_100762.html

حافظنیا، محمدرضا (۱۳۹۷)، مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، تهران، انتشارات سمت، چاپ بیست و چهارم، تهران.

<https://samt.ac.ir/fa/book/1018>

حسین پور، رضا، کی نژاد، محمدعلی و بلالی اسکویی، آریتا (۱۳۹۸)، سکونت به سبک ایرانی - اسلامی، انتشارات جهاد دانشگاهی قزوین، قزوین.

<https://www.gisoom.com/book/11537041>

https://gdij.usb.ac.ir/article_6918.html

آصفی، مازیار و ایمانی، الناز (۱۳۹۵)، باز تعریف الگوهای طراحی مسکن مطلوب ایرانی-اسلامی معاصر با ارزیابی کیفی خانه های سنتی، پژوهش های معماری اسلامی، ۴ (۲)، صص ۵۶ - ۷۳.

<https://jria.iust.ac.ir/article-1-486-fa.html>

اصلائیان، یاشار؛ ذبیحی، حسین و کمال، رهبری منش (۱۳۹۹)، ساختارشناسی مفهوم رضایتمندی مسکن با رویکرد فلسفه پدیدارشناسی نمونه موردی: خانه قاجاری شیخ الاسلام و چند مجتمع مسکونی در زنجان، مطالعات هنر اسلامی، ۱۶ (۳۷)، صص ۲۸ - ۴۶.

https://www.sysislamicartjournal.ir/article_109320.html

ایوان چرمایف، سرج و کریستوفر، الکساندر (۱۳۹۵)، عرصه های زندگی جمعی و خصوصی به جانب یک معمار انسانی، ترجمه منوچهر مزینی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

<https://www.gisoom.com/book/11208353>

اکبرپور، محمد؛ جعفری، فیروز و یاشار، کریمی (۱۳۹۵)، واکاوی میزان نگرش مردم از معیارهای مسکن مناسب روستایی مطالعه موردی: بخش مرکزی شهرستان هشتگرد، نشریه جغرافیای و برنامه ریزی، ۲۰ (۵۸)، صص ۲۳ - ۴۲.

https://geoplanning.tabrizu.ac.ir/article_5742_852.html

الکساندر، کریستوفر (۱۳۹۶)، معماری راز جاودانگی، ترجمه قیومی بید هندی با مقدمه مهدی حجت، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی، تهران.

https://press.sbu.ac.ir/book_341.html

بهره دار، امجد، مدنی، رامین و افشاری، محسن (۱۴۰۲)، ارائه الگوی کالبدی مسکن امروز با بهره گیری از کیفیات مطلوب خانه های تاریخی

راپاپورت، آموس (۱۴۰۱)، انسان شناسی مسکن، ترجمه
افضلیان خسرو، مشهد: انتشارات کسری.

<https://www.iranketab.ir/book/76856>

شار، آدام (۱۳۹۸)، هایدگر برای معماران - تاملی بر
سنت معماری مدرن، ترجمه: احمدی نژاد، انتشارات
طحان، چاپ سوم، تهران.

<https://rayanbook.com/b/o5466>

شولتز، کریستیان نور برگ (۱۳۹۹)، مفهوم سکونت: به
سوی معماری تمثیلی، ترجمه: محمود امیر یار احمدی،
انتشارات آگه، تهران.

<https://www.agahbookshop.com>

ضرغام فرد، مسلم، مشکینی، ابوالفضل، پوراحمد، احمد و
مورگانتی، بنیامینو (۱۳۹۸)، تدقیق نماگرهای مسکن
شایسته از دیدگاه مکتب اسلام، مطالعات شهر
ایرانی اسلامی، ۹(۳۵)، صص ۳۳ - ۴۵.

<https://sid.ir/paper/177370/fa>

قلمبردزفولی، مریم؛ نقی زاده، محمد و حمید، ماجدی
(۱۳۹۷)، تبیین مبانی عوامل مؤثر بر شاخص های کیفی
مسکن، هویت شهر، ۱۲(۳۶)، صص ۹۷ - ۱۱۰.

<https://sanad.iau.ir/Journal/hoviatshahr/Issue/37113>

گل، یان (۱۴۰۱) "شهرهایی برای مردم" ترجمه: مریم
چرخچیان، گوهر دانش، چاپ دوم، تهران
<https://www.ketabium.com/product/1003188>

گیفورد، رابرت (۱۹۷۷)، ادراک و شناخت محیطی،
ترجمه نسرین دهباشی، فصلنامه معماری و
فرهنگ، ۱(۲) و ۳(۳)، صص ۵ - ۵.

<https://www.sid.ir/paper/449600/fa>

گیفورد، رابرت (۱۹۷۷)، روان شناسی محیط های
مسکونی، ترجمه وحید قبادیان، فصلنامه معماری و
فرهنگ، ۱(۲) و ۳(۳)، صص ۷۱ - ۷۱.

<https://www.sid.ir/paper/449601/fa>

گیفورد، رابرت (۱۹۷۷)، فضاهاى شخصى، ترجمه
شبنم صحرايى، فصلنامه معماری و فرهنگ، ۱(۲)
و ۳(۳)، صص ۵۴ - ۵۴.

<https://memarifarhang.com/magazine>

گیديون، زیگفريد (۱۴۰۰)، فضا، زمان و معماری:
رشد یک سنت جدید، ترجمه منوچهر مزینی،
انتشارات علمی و فرهنگی.

<https://fidibo.com/book/112975>

لاوسون، برایان، (۱۴۰۲)، زبان فضا، ترجمه: عینی
فر، علیرضا؛ کریمیان، فؤاد، چاپ پنجم، تهران:
دانشگاه تهران.

https://press.ut.ac.ir/book_727.html

لنگ، جان (۱۴۰۲)، آفرینش نظریه معماری، نقش علوم
رفتاری در طراحی محیط، ترجمه عینی فر علیرضا، چاپ
یازدهم، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.

https://press.ut.ac.ir/book_1042.html

میکائیلی، رضا، کرمی، اسلام و یوسفی، مسعود (۱۴۰۰)،
بررسی و تحلیل شاخص های ارزیابی کیفیت مسکن
ایرانی-اسلامی معاصر بر اساس روش تحلیل
سلسله مراتبی (نمونه موردی: مسکن ساخته شده در چهل
سال اخیر)، نشریه فرهنگ معماری و شهرسازی اسلامی،
۱۶(۱)، صص ۱۹ - ۳۸.

<http://ciauj-tabriziau.ir/article-1-281-fa.html>

Aminpoor, A., Madani, R., H Hayaty, &
Zare, A. (2018). Study the Effect of Islamic
teachings on the architecture of Iranian
homes: A Case Study on the Traditional
Houses in a Hot and Dry Climate in Iran.
Journal of Zonal Planing, 8(29), 173-190.

https://jzpm.marvdasht.iau.ir/article_2784.html?lang=en

Amerigo, Maria &, Aragones Juan
Ignacio,(1997), A THEORETICAL AND

perspective of Islamic thought (a step towards explaining the Iranian Islamic model of housing). *Journal of Islamic Iranian Pattern of Progress Model*, 8(15), 299–345.

https://www.ipoba.ir/article_124864.html?lang=en

Bonaiuto, Marino; Aiello, Antonio; Perugini, Marco; Bonnes, Mirilia; Ercolani, Anna Paola (1999), Multidimensional Perception of Residential Environment Quality and Neighbourhood Attachment in the Urban Environment. *Journal of Environmental Psychology*, 19, 331-352

<https://www.infona.pl/resource/bwmeta1.element.elsevier-a1ebc75a-3518-3b37-a206-1be4e32a6633>

Canter, D. &, Rees, K. (1982). A multivariate model of comments. housing satisfaction. *International Review of Applied Psychology* 31. 185–208.

<https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2751552>

Carp, Frances and Carp, Abraham, (1982), Perceived environmental quality of neighborhoods: development of assessment scales and their relation to age and gender, *Journal of Environmental Psychology* 2, 295-312.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0272494482800297>

Fattinanzi, E., Acampa, G., Forte, F., & Rocc, F. (2018). The overall quality assessment in an architecture project. *Valori EValutazioni*, 21.

https://www.researchgate.net/publication/331044477_The_overall_quality_assessment_in_an_Architecture_Project

Gehl, Jan (2013), *Cities for People*, Island Press, ISBN:978-1-59726984-1.

METHODOLOGICAL APPROACH TO THE STUDY FRESIDENTIAL SATISFACTION, *Journal of Environmental sychology* 17, 47–57, 1997 Academic Press.

https://www.researchgate.net/publication/236144341_A_Theoretical_and_Methodological_Approach_to_the_Study_of_Residential_Satisfaction

Bonaiuto, Marino; Fornara, Ferdinando; Bonnes, Mirilia (2006), Perceived Residential Environment Quality In middle- And low-Extension Italian Cities. *Revue Européenne de Psychologie Appliquée / European Review of Applied Psychology*, 56, 23-34.

https://www.researchgate.net/publication/228327815_Perceived_residential_environment_quality_in_middle-and-low-extension_italian_cities

Brkanic, I. (2017). Housing quality assessment criteria. *Electronic Journal of the Faculty of Civil Engineering Osijek-e-GFOS*, 8(14), 37–47.

https://www.researchgate.net/publication/318120833_HOUSING_QUALITY_ASSESSMENT_CRITERIA

Barker, R, G (1968). *Ecological Psychology*, Stanford, Ca: Stanford University Press.

<https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=1628180>

Bachelard, G. (2007) *The oneiric house; Housing and Dwelling; Perspectives on Modern Domestic Architecture*. Edited by B. Miller; published Routledge.

<https://www.amazon.com/Housing-Dwelling-Perspectives-Domestic-Architecture/dp/B0CM2FZGTM>

Belali Oskui, A. & Nazari, S. (2021). Desirable values of housing design from the

Armanshahr Architecture & Urban Development, 11(23), 347-359.

https://www.armanshahrjournal.com/article/69816_en.html?lang=fa

Poll, Ric van, (1997), The perceived quality of the urban residential environment, 179.

<https://research.rug.nl/files/3214903/thesis.pdf>

Rapoport, Amos (1969) House Form and Culture (Foundations of Cultural Geography Series), Englewood Cliffs, Prentice Hall, N.J.

https://www.researchgate.net/publication/324687573_Book_Review_House_Form_and_Culture_-_Amos_Rapoport_1969_-_by_JA_Adedeji_and_SA_2010

SaminSharifi Miyaghi, Ebrahim, Yaghoubi Sangharchi, Masoumeh, Haghlesan, Massoud, (2019), Evaluation of value components of desirable housing architecture based on the Islamic epistemology, Scientific Journal of Education and Evaluation, Twelfth Year, No. 48, pp. 33-62 . [In Persian]

<http://ciauj-tabriziau.ir/article-1-281-en.html>

Schrijnen, Pieter. (2000), Infrastructure Networks and Red-green Patterns. City Region Landscape and Urban Planning 48:191-204.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0169204600000426>

<https://islandpress.org/books/cities-people#desc>

Gifford, Robert (2002), Environmental Psychology : Principles and Practice, Canada, Optimal Books.

<https://www.amazon.com/Environmental-Psychology-Principles-Practice-3rd/dp/0968854303#>

Gifford, Robert (1978), The Human Mystery: The GIFFORD Lectures University of Edinburgh 1977-1978, United States, Springer International; First Edition.

https://www.maggs.com/the-human-mystery-the-gifford-lectures-university-of-edinburgh-1977-1978_244150.htm

Galster George C. &, Hesser Garry W. (1981), Residential Satisfaction: Compositional and Contextual Correlates, Environment and Behavior, 1981, 13: 735.

<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/00139165811136006>

Kurniati, D., & Faizah, R. (2021). The Quality Assessment of Structure of Simple House in Gowa Sari Residential, Bantul Regency. 4th International Conference on Sustainable Innovation 2020-Technology, Engineering and Agriculture (ICoSITEA 2020), 262-266.

https://www.researchgate.net/publication/353310844_The_Quality_Assessment_of_Structure_of_Simple_House_in_Gowa_Sari_Residential_Bantul_Regency

Mesgarani, N., Ajza Shokouhi, M., Khakpoor, B. A., & Noghsan Mohammadi, M. R. (2018). Quality Assessment of Residential Area of City Center with Emphasis on Stability, Case Study: Sarshor and Chahno Districts of Mashhad.

